

اعضاء باقیمانده نظار و تماشاچیان بعد از اعضاء مستنکف بطور قرعه تعیین خواهد نمود
رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی اینجا نوشته شده بجای مستنکف دعوت میکنند.

فقط بسته بنظر حکومت است یعنی از اعضاء علی البدل هر که را که کم بخواند دعوت کند بجای آنها که استنکاف کرده اند و گمان نمیکنم اگر چنانچه این ترتیب اجرا شود موافقتی داشته باشد با آن نظریه که آقای ملک داشتند در تجدید نظر در قانون انتخابات.

نهایت سابق بر این يك غلط کاری هائی برخلاف قانون می شد

اینجا قانون آن غلط را رفع می کند و مطابق با قانون می کند جناب عالی میدانید نظار یعنی آنها که يك عزت نفس دارد بمجرد اینکه يك اهانتی از طرف اقلیت انتخاب کنندگان شد با يك نهدیدی از طرف يك مقامی به آنها استنکاف می کنند و گوشه گیری اختیار می کنند میفرمائید نمی شود

در صورتی که مکرر مبتلا بما بوده است و این دوسیه هائی که در مجلس است حاکی از این عرضی است که بنده می کنم پس این سهولت انجام می گیرد و بمیل خودشان يك همه را مستنکف میکنند و یکمده را انتخاب می کنند پس اقلای فرمائید از آن همه که عضو علی البدل باید بود بحکم قرعه انتخاب کنند

والا اگر این طور نباشد گمان نمیکنم مقصود جناب عالی انجام شده باشد

مخبر - جواب آقا مکرر داده شده است رئیس - آقایان بکنند پیشنهاد آقای کازرونی را تصویب میکنند قیام فرمائید (عده قلبی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد. پیشنهاد آقای سلطانی.

(شرح ذیل خوانده شد) پیشنهاد میکنم در ماده ۵۶ بعد از اعضاء علی البدل لفظ بحکم قرعه اضافه شود.

رئیس - بفرمائید سلطانی - بنده تصور میکنم آقای مخبر این را قبول کنند که مواد متناقص نباشد زیرا در ماده ۵۵ معین در این ماده هم باید ذکر شود و اگر قبول بفرمائید ضرری ندارد.

مخبر - بعقیده بنده محتاج نیستم اینجا ذکر قرعه بشود زیرا لفظ اکثریت در اول ماده ذکر شده و نوشته شده هر گاه اکثریت هیئت نظار از حضور در انجمن نظار استنکاف نمایند آنوقت باین عبارت منتهی میشود که هر گاه در حال استنکاف باقی ماندند تکلیف حکومت چیست والا

هر گاه از ۹ نفر اعضاء انجمن ۵ نفر یا ۴ نفر استنکاف ورزیدند تکلیف حکومت عود میکند بماده ۵۵ و البته آنوقت بحکم قرعه معین میکنند در هر صورت اینجا ذکر قرعه لازم نیست و حکومت کلیه ۹ نفر عضو علی البدل را دعوت میکنند و اگر لفظ قرعه را اضافه کنیم عبارت مخلوط میشود.

سلطانی - پس بنده پیشنهادم را مسترد میدارم

رئیس - رأی میگیریم بماده پنجاه و ششم آقایان بکنند تصویب میکنند قیام فرمائید (اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. شش فقره ماده الحاقیه از طرف آقایان رسیده است که باید قرائت شود.

رئیس الوزراء دیروز در بی سیم برلن و امروز در رویتز بعضی از اخبارات رسیده است که فوق الماده اسباب نگرانی است اخبار رویتز این است که عرض میکنم:

بیت المقدس ۲۲ اوت از منبع موثقی اطلاع رسیده است که وهابیه حمله بمدینه کرده اند و دو روز قبل بمباردمان شروع شد و خرابی زیاد وارد شد کعبه مسجد بزرگ که در آن مقبره پیغمبر علیه السلام بود صدمه خورد و مسجد حمزه عموی پیغمبر علیه السلام بکلی خراب شد

اگرچه بنا بامری که شد وزارت خارجه فوراً در صدد تحقیق برآمد که مدرك صحیحی بدست بیاید ولی از نقطه نظر اهمیت بنده لازم دانستم بر عرض شورای ملی برسانم تا در این موقع اگر صلاح بدانند از طرف مجلس کمیسیونی تشکیل شود که با موافقت نظر دولت بر این کار رسیدگی کنند.

جمعی از نمایندگان - صحیح است رئیس - مواد الحاقیه خوانده شود؟ جمعی از نمایندگان - خیر تنفس داده شود.

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - آقا میرزا سید احمد بهبهانی (اجازه)

آقا میرزا سید احمد بهبهانی - از دیروز که این خبر غیر مترقبه در روزنامه مشاهده شد بنده يك حال ناخوش و پریشانی در عموم مشاهده کردم امروز صبح هم بایک قلب پر از ناخوشی بمجلس آمدم و درجه اول از آقایان و کلا بلكه همه و کلام مشاهده شد تاثر را کردم (نمایندگان - صحیح است)

و از همین جهت قبل از تشکیل جلسه با آقای مدرس مذاکره کردم که در این زمینه در مجلس صحبتی شود و بواسطه همان صحبتی که خودشان فرمودند که صبح

آقای رئیس الوزراء راملات کرده بودند و فرمودند که چون این خبر از جائی تایید نشده لهذا بنا شده است آقای رئیس - الوزراء تحقیق بکنند و اطلاع بدهند در موقع قبل از تنفس که آقای رئیس - الوزراء تشریف آوردند و این بیانات را فرمودند حقیقه بنده می بینم که قلوب هیچیک از آقایان بحال خود باقی نمانده (جمعی از نمایندگان صحیح است)

و در حال تزلزل است و يك چو امر مهمی که نسبت بدیانت اسلام واقع شده چنانچه می بینیم و مشاهده میکنیم نمایندگان احق و اولی هستند بتأثر در این قضیه و البته همانطور که آقای رئیس الوزراء تقاضای يك کمیسیونی کردند باید همچو کمیسیونی تشکیل شود و تعیین آن کمیسیون هم بایستی بایک فکر و رویه بشود و بمالوه در اغلب امور مهمه هم واقع میشد سابقه اینطور بوده است که مجلس تعطیل میشده است.

این است که بواسطه اهمیت موضوع و اینکه در ترتیب تعیین آقایان نمایندگان که باید آن کمیسیون را تشکیل بدهند و الان هم پریشانی افکار آقایان را لاحظه میکنم که الان نمیتوانند بایک حواس جمعی مشغول کار بشوند باین جهت از آقایان تقاضا میکنم که اجازه بدهند این جلسه بهمین جهت تعطیل شود و این تقاضا را خدمت آقای رئیس تقدیم میکنم و عرض میکنم که اگر آقایان موافقت بفرمائید در مرتبه اول دستور جلسه آتی به جمع به تعیین کمیسیون و تعقیب این کار باشد.

جمعی از نمایندگان - صحیح است رئیس - خوب میفرمائید جلسه ختم شود.

جمعی از نمایندگان - بلی رئیس - جلسه آتی روز یکشنبه (مجلس نیم ساعت قبل از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی حسین پیرنیا منشی طاهری

منشی - دکتر احتشام طباطبائی

صورت مشروح مجلس یوم هشتم شهر یور هزار و سیصد و چهار مطابق ۱۳۴۴

مجلس دو ساعت و بیست دقیقه قبل از ظهر بریاست آقای حسین پیرنیا تشکیل گردید.

(صورت مجلس پنجشنبه پنجم شهر یور را آقای آقا میرزا شهاب قرائت نمودند.)

رئیس - آقای اخگر (اجازه) اخگر - آقای ضیاء در جلسه گذشته

اجازه نامه بتوسط بنده بمقام محترم ریاست تقدیم کردند ایشانرا در صورت مجلس غائبی اجازه نوشته اند تقاضا میکنم اصلاح شود

رئیس - مراجعه بکمیسیون میشود و تکلیفش معلوم خواهد شد آقای رهنما (اجازه)

رهنما - بنده در جلسه گذشته برای یک ساعت که دیر آمده بودم و اجازه خواسته بودم گویا کمیسیون تکلیفش را معلوم نکرده است از این جهت بنده را غائب بی اجازه نوشته اند

رئیس - دیگر ایرادی نیست بعضی از نمایندگان - خیر

رئیس - با کمال تأسف بر عرض مجلس میرسانم که یکنفر از همکاران ما آقای مساوات بعد از ناخوشی ممتدی دارفانی را وداع گفتند و از بین ما رفتند.

معلوم است آقایان و کلاه محترم که باخلاق ایشان مانوس بودند از این حادثه ناگوار مثل بنده خیلی متأسف هستند.

(نمایندگان - صحیح است)

مرحوم مساوات دارای صفاتی بودند که علاقه مندی عموم را در خودشان جلب نموده اند. ایشان از آزادیخواهان روز اول بودند و در طریق مشروطیت خیلی زحمت کشیده اند و دچار صدمات بزرگ شدند ولی همیشه پایدار بودند عزم خودشان برای اینکه اقدامات ایشان از زندگانی پر مشقتی که داشتند معلوم شده است که از روی عقیده بوده است نه برای جلب نفع.

از خداوند متعال مسئلت میکنم که روح آن مرحوم را فریق رحمت خود به فرماید و بنده هم من باب سوگواری و فقیه دانی بخدمات ایشان پیشنهاد میکنم جلسه ختم شود.

آقای تدین (اجازه)

تدین - البته همانطور که مقام محترم ریاست اظهار فرمودند فوت مرحوم مغفور آقای مساوات همه ماها را متأثر و متألم نموده است.

ولی يك قضیه مؤلمه بر حسب اخبار خارجیه در این اول خبر حادث شده است تصور میکنم که آن قضیه مؤلمه جامعه مسلمین دنیا را متأثر نموده است و آن قضیه همان است که در جلسه گذشته بآن اشاره شده است و البته تمام نمایندگان محترم خصوصاً و جامعه ملت ایران عموماً از استماع این خبر متألم شده اند.

چون قبلابنا بود نسبت باین موضوع علاقه مندی بیشتری اظهار بشود و آقای مدرس در این جلسه راجع باین موضوع بیاناتی اظهار بکنند و از طرفی تصادف کرده است با فوت مرحوم مغفور آقای مساوات.

بنده در اینجا پیشنهاد میکنم که اگر آقایان موافقت فرمایند اجازه بدهند که آقای مدرس راجع باین موضوع و اسائه ادبی که بمقام اقدس اعلی شده است شرحی اظهار عقیده فرمایند و بعد بیاس احترام مرحوم مغفور مساوات جلسه را ختم کنیم.

(نمایندگان - صحیح است)

رئیس - آقایانی که این پیشنهاد را تصویب میکنند قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. آقای مدرس اجازه خواسته آید؟

مدرس - بلی

رئیس - بفرمائید

مدرس - قومیت هر قومی و بقا هر قومی و شرافت هر قومی و ترقی هر قومی چیست؟ قومیت قوم عبارت از حفظ جامع آن قوم است و الا هر قومی که افرادی هستند مختلف اگر در تحت یک جامعی نباشند و حافظ آن جامع نباشند عنوان قومیت از آن افراد منتزع میشود.

بقا هر قومی چیست؟

بقا هر قومی بحفظ جامع بین افراد آن قوم است.

اگر قومی صد میلیون افراد داشته باشد و حفظ جامع خودشان را نکنند آن قوم کالعدم منتشر افرادی هستند مشتت و هیچ اثر و فائده اجتماعی بر آن افراد کثیره مترتب نخواهد بود ترقی و تعالی هر قومی باین خواهد شد که جامع میان خودشان را نگاهداری کنند و بواسطه ترقی آن جامع ترقی کنند هر قومی که جامع خودش را از دست داد بهر اندازه که جامع خودش را از دست داد جنبشش تنزل کرد از باب مثال عرض میکنم مکرر در همین مجلس و مجالس دیگر گفتگوی لغت و لسان شده بنده موافقم که هر قومی لسان خود را حفظ نکرد وضعف بقومیتش وارد می شود.

لباس خودش را حفظ کند صفات خلقی خودش را حفظ کند بهر اندازه که جامع خودش را حفظ کند بهمان اندازه قومیتش باقی است.

فرض اصلی اینک جامعی است که یک قسمت بزرگ دنیا در آن جامع شرکت دارد و آن اسلامیت هست.

اسلام یک مدت کمی در دنیا ترقی کرد و توسعه پیدا کرد و همانمدتی بود که جامع خودشان را حفظ کردند و بزرگان خودشان را اطاعت کردند.

اگر یک مردی از مسلمین در چین بودند اطاعت کرد از آن آمیزش که در مدینه بود مواسات کردند برادری کردند و جامعه خودشان را حفظ کردند و بر اکثر دنیا در زمان کمی مسلط شدند.

مقاسفانه در قرون اخیره از باب اینکه آنجا

معه خودشان را بزرگان و امراء خوب خودش را حفظ نکردند ضعف بر این قوم پیدا شد این عریض که عرض میکنم یک مطلبی نیست که محتاج بدلیل و برهانی باشد که وقت آقایان را بآن ادله و برهانی فوت کنیم بر این اینها با خود این عریض است که عرض می - کنیم ما خیلی جامع خودمان را از دست دادیم.

برادری داریم در اکثر دنیا که دول اسلامی آنطور که باید و شاید با آنها رفتار نکرده است و بالاخره یک وقت باید بیدار شده و هوشیار شویم و جامعه خودمان را حفظ کنیم از آقایانی که در تحت لوای این قومند سؤال میکنم چه وقت است آنوقت از امروز بهتر کسیت که آن لوای را بر دارد و بگوید.

در این موقع من لوای اسلام را برمی - دارم و این قورما در تحت قومیت و در تحت جامع دیانت اسلامی قومیتشان را ترقی می - دهم و حفظ میکنم.

امروز از این وانعه هائیکه که استماع فرموده اید اگر چه بآن درجه باید اطمینان پیدا شود هنوز پیدا نشده است که حادثه از چه قبیل است و تا چه مرتبه است.

البته دولت مکلف است تحقیقات کامل بکند و بعرض مجلس برساند ولیکن عرض میکنم امروز اهل ایران یک قسمت از قسمه های دول اسلامی است بلکه میتوان گفت که قسمت بزرگ دول اسلامی است باید امروز این جامعه در تمام دنیا خودشان را معرفی کنند که ملت ایران و دولت ایران قدم بر میدارند که این جامعه را حفظ کنیم و خودمان را ببرکت این جامعه نگاهداری کنیم دولت تقاضای کمیسیون از مجلس نمود.

البته وظیفه شان هم همین بود که پیش - نهاد تقاضای کمیسیون بفرمائید البته مجلس هم مساهمت خواهند نمود و بعقیده بنده تمام فکر را باید صرف اینکار کرد و باید یک قدمهایی که مقتضای حفظ دیانت و حفظ قومیت و حفظ ملیت خودمان است در این مورد برداریم و هیچ کاری و هیچ چیزی مقدم بر این کار قرار ندهیم و نگذاریم که این مسئله زیادتر از این اسباب خرابی جامعه شود که مبادا یک ضرر عظیم تری بر ما مترتب گردد و خدای نخواسته حال ما از این روز که هستیم بدتر شود و زیاد بر این چیزی عرض نمیکنم.

رئیس الوزرا - چون دولت امروز برای نتیجه کمیسیون حاضر شده بود ولی قضیه فوت مرحوم آقا سید محمود رضای مساوات مانع از تشکیل کمیسیون شد و بعلاوه آقای مدرس راجع بقومیت و ملیت یک اظهاراتی فرمودند.

بنده میتوانم مطمئانه عرض کنم که ملت ایران در این عضویتی امروزه در دنیا میتواند هر گونه اظهار حیات و عرض

خودش را بکند و حق خودش را بخواهد و شخص بنده خیلی ساهی هستم و حاضرم که بتنهائی اگر اجازه داده شود خودم بشخصه یک اقداماتی بکنم.

ولی آنچه دیگری است و همانطوری که تقاضا شده است یک کمیسیونی از طرف مجلس بشود تا باتوافق نظر نمایندگان ملت یک اقداماتی بشود بهتر و واضح است.

بعضی از نمایندگان - صحیح است

(مجلس یک ساعت و نیم قبل از ظهر ختم گردید)

رئیس - مجلس شورای ملی - حسین پیرنیا

منشی - م. شهاب

منشی - دکتر احتشام طباطبائی

صورت مشروح مجلس

سه شبیه دهم شهریور

۱۳۰۴ مطابق ۱۲ صفر سنه

۱۳۴۳

مجلس دو ساعت و نیم قبل از ظهر بریاست آقای تدین نایب رئیس تشکیل گردید.

صورت مجلس یکشنبه هفتم شهریور را آقای آقا میرزا شهاب قرائت نمودند

نایب رئیس - آقای بهبهانی

(اجازه)

آقای میرزا سید احمد بهبهانی قبل از دستور عرض دارم

نایب رئیس - آقای اخگر

(اجازه)

اخگر - قبل از دستور عرض دارم نایب رئیس - آقای میرزائی

میرزائی - بنده راجع وزیر آمدگان بی اجازه ثبت کرده بودند در حالیکه بنده اجازه خواسته بوم و عریضه بمقام ریاست عرض کرده بودم

نایب رئیس - بعد از مراجعه بکمیسیون اصلاح میشود نسبت بصورت جلسه آقایان فرمایشی ندارند؟

(بعضی گفتند . خیر)

نایب رئیس - صورت مجلس تصویب شد.

آقای بهبهانی

(اجازه)

آقای میرزا سید احمد بهبهانی - بنده در تعقیب مذاکرات دو جلسه راجع به مبارده و خسارتیکه بمدینه طیبه شده است میخواستم تقاضا کنم در اول جلسه قبل از اینکه داخل کار دیگری بشویم انتخاب کمیسیونی که آقای رئیس الوزرا تقاضا کرده اند جزو دستور بشود و در اول جلسه آن کمیسیون معین شود.

نائباً خیلی متشکرم که آقای رئیس - الوزرا تشریف دارند و از این موقع بنده میتوانم استفاده کنم از حضور مبارکشان استمداد کنم که اگر در پایان جدیدتی که

راجع باستخبار مطالب از مجلهائی که بوده است در این قضیه فرمودند مزید اطلاعی دارند بفرمایند که آقایان نمایندگان هم مستحضر شوند

رئیس الوزرا - بلی در تعقیب اقداماتی که دولت بعمل آورده برای کشف این مسئله دیروز از طرف مأمورین شام و مصر این مسئله تا حدی تصدیق شده است ولی در این حال میگویند هنوز مدینه را و هابیهها نتوانسته اند اشغال کنند ولی بمباردمان بعمل آمده و یک اسائه ادبیهائی شده است و بنده تقاضا میکنم همانطور که آقای بهبهانی اظهار کردند کمیسیون زودتر تشکیل شود و داخل این قضیه بشویم

نایب رئیس - آقای اخگر

(اجازه)

اخگر - یکی از عریضی که میخواستم عرض کنم همین بود که آقای بهبهانی فرمودند دیگر موضوع حسرتی است که مطابق اطلاعیکه بنده دارم مابین رعایای ورامین حکم فرما است بطوریکه تصور نمیرود بتوانند خودشان را اداره کنند حتی برای زراعت کردن در سال آتی.

بنده حضور آقای رئیس الوزرا را مفتنم می شمارم و استدعا میکنم بدل توجهی بفرمایند و بهر طوری که هست آسایش رعایای آنجا را فراهم کنند عرض دیگر بنده راجع بوره مرحوم مساوات بود که باوجود زحماتی که ایشان متحمل شده اند مطابق اطلاعی که بنده دارم اوضاع اقتصادی وراث آن مرحوم خیلی سخت است میخواستم تقاضا کنم بدل توجهی راجع بوراث آن مرحوم بشود

نایب رئیس - البته نسبت بانتخابات کمیسیون مخالفی نخواهد بود

فاطمی - بنده توضیحی میخواهم

نایب رئیس - ولی در این موضوع پیشنهادی از طرف آقای مدرس شده است.

آقای فاطمی

(اجازه)

فاطمی - توضیح بنده راجع باین است که اشخاصی که در این کمیسیون انتخاب میشوند آیا اگر در کمیسیون دیگر عضویت دارند می توانند انتخاب شوند یا اینکه این هم بمنزله سایر کمیسیونها خواهد بود.

چون عقیده شخصی بنده این بود کمیسیون یک کمیسیون خاصی است که از طرف دولت پیشنهاد شده است و برای یک مدت کمی خواهد بود اشخاصی هم که داخل در دو کمیسیون هستند می توانند عضویت این کمیسیون را قبول کنند

خواستم نظر مجلس را بدانم که یک آرائی ندهیم که بعد مجبور شویم تجدید انتخاب کنیم حالا هر طور رأی آقایانست همانطور خواهد شد.